

Cykl: „Prawda was wyzwoli” (J 8, 32b)¹

Katechezy z wykorzystaniem zasobów internetowych

Tematyka:

I. Modelowanie pojęcia relatywizmu. Szacunek dla poglądów człowieka a relatywizm

II. Jestem katolikiem, czyli...

III. Grzech w świetle prawdy

IV. Ratunek – wyzwalająca PRAWDA

UWAGI

Cykl stanowi formacyjną i dydaktyczną całość. Propozycja dotyczy wykorzystania kilku krótkich filmów dostępnych na YouTube. Katechezy przeprowadzone kolejno tworzą całość treściową. Można je przeprowadzić w liceach i technikach a także w klasie 3 gimnazjum. Kolejne scenariusze cyklu wkrótce.

=====

¹ Przygotowała: Teresa Czarnecka (zespół ks. Władysława Kubika Sj)

I. Modelowanie pojęcia relatywizmu.

Szacunek dla poglądów człowieka a relatywizm.

[[Wróć_1](#)]

Cele:

- Wprowadzenie i pogłębienie rozumienia pojęcia relatywizmu.
- Zrozumienie, na czym polega, a na czym nie polega tolerancja i szacunek dla wierzących inaczej w świetle prawdziwej wiary

UWAGI 1

Temat: Prawda czy fałsz

Po przywitaniu przygotowujemy się do modlitwy. Prosimy, by uczniowie najpierw odpowiedzieli sobie w ciszy na pytania.

Modlitwa

Czy jesteś zadowolony z dzisiejszego dnia?

Co chciałbyś dzisiaj zrobić dobrego?

Pomódlmy się, aby ta katecheza nie była stratą czasu. „Ojcze nasz...”.

Prezentacja filmu

Zanim odtworzymy film, prosimy uczniów, by skupili się na napisach (na dialogu bohaterów). Jeśli młodzież wyrazi chęć, można film odtworzyć drugi raz.

„CZERWONY BALON” <https://www.youtube.com/watch?v=-AkQyQk6HBQ>

Rozmowa

Po pierwszej prezentacji zwracamy uwagę na typowe wśród ludzi, wręcz kabaretowe reakcje bohaterów, np.: „Dlaczego obrażasz jego mamę?”, „Poznałem różne teorie na temat kolorów”, „Musisz się przyjrzeć różnym kolorom i wybrać ten, którzy ci najbardziej pasuje”. Sens tych wypowiedzi jest taki: Nie pozwalasz innym tkwić w błędzie, więc jesteś nietolerancyjny; Tolerancja jest ważniejsza od prawdy.

Zadajemy uczniom pytanie, co sądzą o postawie bohaterów, którzy nie uznają, że balon jest czerwony. W jakich sprawach ludzie potrafią się podobnie sprzeczać?

Zadanie do wykonania w zeszycie

Rysujemy na tablicy balon, w środku piszemy SYMBOL, od balona dajemy strzałki. Uczniowie mają napisać, co może symbolizować balon, czego to jest symbol (mogą pracować parami w ławkach). Po

chwili uczniowie czytają odpowiedzi. Porządkujemy je, np. wypisujemy na tablicy przykłady szczegółowe, a potem ogólne lub odwrotnie.

Jeśli zabraknie wśród odpowiedzi poglądów na istnienie Boga, zwracamy uwagę na filmowe wypowiedzi: „Jestem daltonistą, nie rozróżniam kolorów” albo „Nie ma żadnego balona”. Jakie problemy są w dyskusjach podobnie traktowane przez niektórych ludzi?

PRZYKŁAD 1

Pojęcie WZGLĘDNOŚCI

Stawiamy pytanie:

– Od czego bohaterowie filmu (oprócz głównej bohaterki) uzależniali swój pogląd na kolor balonu?

PRZYKŁAD 2

Podsumowanie:

– Większość bohaterów uznała, że kolor balonu nie zależy od jego prawdziwej barwy, czyli że jest WZGLĘDNY. A przecież balon był naprawdę czerwony. Takie uzależnianie jakiejś prawdy od różnych względów, sytuacji, osobistych upodobań itp. – nazywamy relatywizmem.

Pojęcie relatywizmu według słowników

Wyświetlamy na ekranie lub rozdajemy na każdą ławkę wydruk hasła słownikowego. Można także rozdać słowniki, a uczniowie sami znajdą hasło.

Słownik języka polskiego:

► **relatywizm** *filoz.* «pogląd, wedle którego wszelkie wartości, normy i oceny mają charakter względny»,

Słownik wyrazów obcych:

► **relatywizm** *m IV, D.* -u, *Ms.* ~zmie, *blm; filoz.* «pogląd filozoficzny, według którego wartości logiczno-poznawcze (prawda, fałsz), etyczne (dobro, zło) i estetyczne oraz związane z nimi normy i oceny mają charakter względny»

filoz. Relatywizm teoriopoznawczy «przekonanie o względności i subiektywnym charakterze wiedzy ludzkiej; prowadzi do agnostycyzmu i sceptycyzmu»

Uczniowie mają najpierw na podstawie hasła ze słownika języka polskiego wypisać, czego dotyczy relatywizm. Można podpowiedzieć, że słownik mówi np. o „wartościach”. Piszemy na tablicy:

Relatywizm, uznanie, że wszelkie ... (uczniowie dopisują: wartości, normy i oceny) są względne.

Zwracamy uwagę na to, jak to jest ujęte w słowniku języka obcego. Uczniowie przepisują do zeszytu odpowiednio rozbudowane „wartości”. Polecamy, by uzupełnili ostatnie (wartości estetyczne) o nawias (piękno, brzydota).

ZAPIS w ZESZYCIE

Prosimy, by uczniowie podali przykłady wartości, o których mówią słowniki. W razie potrzeby odwołujemy się do zapisu w zeszycie (schemat: co symbolizuje czerwony balon).

PRZYKŁAD 3

– Czerwony balon symbolizuje także poglądy na istnienie Boga. Jaka wypowiedź z filmu kojarzy się z ateistą, który zaprzecza istnieniu Boga? (Chodzi o odpowiedź: „Nie ma żadnego balona”).

UWAGI 2

Dyskusja

– Wierzący, wyznawcy różnych religii, są przekonani, że tylko ich religia jest prawdziwa. W związku z tym pojawia się pytanie: czy istnieje jedna, w pełni prawdziwa religia?

UWAGI 3

Bez względu na wypowiedzi uczniów stawiamy pytanie, co o tym mówi Kościół katolicki. Ważne, by uczniowie wiedzieli, że Kościół katolicki naucza, iż w innych religiach są pierwiastki prawdy. Bóg daje człowiekowi pełnię Objawienia i pełnię narzędzi zbawienia właśnie w Kościele katolickim, choć to nie znaczy, że Bóg nie zbawia także innych ludzi.

W razie potrzeby uzupełniamy wypowiedzi cytatami z dokumentów Kościoła.

NAUCZANIE KOŚCIOŁA 1

Szacunek dla poglądów człowieka a relatywizm

– Pojawia się nowe pytanie: jeśli uważamy, że ktoś nie zna prawdy, że nie wyznaje prawdziwej religii, to czy rzeczywiście mamy do niego szacunek?

– Możemy go tolerować. Ale czy możemy akceptować?

Bez względu na to, jak potoczy się dyskusja, zwracamy uwagę, że niektórzy ludzie (być może uczniowie), chociaż uważają się za katolików, mają z odpowiedzią na to pytanie problem. Ilustracją tego problemu może być dialog:

– Jestem katolikiem i żyję w tej wierze. Ale ktoś, kto jest np. przekonany buddystą, też ma przecież swoje racje i trudno powiedzieć, że to on się myli, a nie ja. Każda religia jest dobra dla tego, kto ją wyznaje. Nie ma jednej prawdziwej religii.

– To przecież jest relatywizm. Przeciwnie, jest jedna prawdziwa religia i naucza jej Kościół katolicki. To my mamy rację i jestem z tego dumny. Wszyscy inni są heretykami, poganami, innowiercami... czy jak ich zwał. No po prostu tkwią w błędzie.

– Komu w tym dialogu przyznałibyście rację?

Być może ktoś z uczniów zauważy, że chociaż druga osoba mówi prawdę o Kościele katolickim, to nie ma racji w tym, że wywyższa się. Jeśli jednak uczniowie tylko przytakną jednej lub drugiej osobie z powyższego dialogu, proponujemy króciutką ankietę. Rozdajemy uczniom małe kartki.

– Napiszcie na jednej stronie karteczki liczbę 1.

– Przypomnij sobie sytuację, w której w towarzystwie okazało się, że mylisz się w jakiejś sprawie. Na przykład błędnie określiłeś wygraną drużynę w meczu, pomyliłeś osoby, o których rozmawialiście, upierałeś się przy błędnej nazwie znanego zespołu muzycznego... Jak zachowali się inni? Jak się czuleś?

– Napisz przy liczbie 1. swoje odczucia w takiej sytuacji: było ci wszystko jedno, byłeś zły na siebie, było ci przykro z powodu reakcji innych? Poczuleś się gorszy? Wystarczy jedno lub kilka bardzo krótkie zdań lub nawet równoważników zdań.

– Napisz teraz liczbę 2. Pomyśl: jak zachowujesz się, gdy inni się mylą i okazuje się, że to ty miałeś rację? Co wtedy czujesz?

– Wyciągnijcie wnioski.

O ANKIECIE 1

Dążymy do sformułowania wniosku: To, że ktoś ma rację, nie oznacza od razu, że jest lepszy od innych. To, że mamy rację, nie oznacza, że jesteśmy lepsi od innych.

– Czasami zdarza się, że dzieci w szkole wywyższają się nad innych z powodu swoich rodziców albo rodzeństwa. Mają takie przekonanie: skoro mój tata ma lepszy samochód niż koledzy, to ja jestem lepszy. Skoro moja mama ma stanowisko dyrektora, to ja jestem lepszy niż dziecko jej podwładnego. Mój brat jest mistrzem w szachach, więc ja jestem mądrzejszy... Niby absurdalne, ale gdzieś tam w głębi świadomości, szczególnie u dzieci, to funkcjonuje.

Otóż tak nie jest. Mogę być dumny z rodzica, czy z rodzeństwa, ale to nie sprawia, że ja jestem lepszy. Tak samo mogę powiedzieć: jestem dzieckiem Bożym – to powód do dumy. Ale... komu zawdzięczam to, że poznaję Objawienie Boże? Komu zawdzięczam to, że jestem katoliczką/katolikiem?

Jeśli ktoś potrafi żyć dobrem (w zgodzie z prawem naturalnym i sumieniem kierującym go ku dobru), choć nie poznał Chrystusa nie ze swojej winy albo zraził się do Kościoła z winy innych – to czy jest gorszy od nas?

To, że otrzymaliśmy chrzest w Kościele katolickim, to jest łaska, na którą nikt sam z siebie nie zasłużył. A niektórzy z katolików mają syndrom fałszywego poczucia wyższości.

Albo przeciwnie: boją się, że poniżą wyznawców innych religii, że będą nietolerancyjni, jeśli nie uznają ich wiary za równie prawdziwą jak chrześcijaństwo. Dlatego wolą nie mówić o swojej wierze jako najlepszej drodze do Boga.

To, że chrześcijaństwo jest prawdziwe, nie oznacza, że my jesteśmy lepsi! A w każdym razie, że nie oznacza, że ja jestem lepszy.

Modlitwa

Istnieje obiektywna rzeczywistość duchowa. To nie my ją stwarzamy naszą wiarą. Przez wiarę ją poznajemy. Bóg objawił się w dziejach narodu wybranego i w Jezusie Chrystusie. To prawda obiektywna.

Czy wierzysz konkretnej Osobie, Jezusowi Chrystusowi, że jest DROGĄ, PRAWDĄ i ŻYCIEM?

„Wierzę w Boga...”

Na zakończenie:

Panie, ustrzeż nas przed zgubną pychą i przekonaniem, że skoro mamy rację, to jesteśmy lepsi od innych.

UWAGI_1

- ✓ Młodzież wychowywana do tolerancji często wzbrania się przed uznaniem istnienia prawdy obiektywnej. Wszystkie odpowiedzi filozoficzne i religijne a nawet moralne, wydają się jej być względne do tego stopnia, że w końcu uznają za słuszne powiedzenie „Każdy ma swoją prawdę” (relatywizm).
- ✓ Słowo „relatywizm” – często używane w mediach, w kazaniach i listach pasterskich – nie jest rozumiane przez większość młodych ludzi. Katecheza ma pomóc je zrozumieć.
- ✓ Dlaczego katolicy (nawet gdy się uważają za wierzących) często wzbraniają się przed jasną deklaracją, że to właśnie ich wiara głosi Boga prawdziwego i że Kościół katolicki głosi pełnię Objawienia Bożego? – próba odpowiedzi. [\[Wróć 2\]](#)

PRZYKŁAD_1

Przykładowe odpowiedzi uczniów:

wolność,
utwory muzyczne – dzieła sztuki,
aborcja, kara śmierci, nierozzerwalność małżeństwa – różne poglądy na kontrowersyjne tematy,
różnie pojmowany sens życia,
obraz Boga, Jego istnienie – poglądy religijne,
różne, często sprzeczne, opinie o jednej, jednoznacznej sprawie. [\[Wróć 3\]](#)

PRZYKŁAD_2

Przykładowe odpowiedzi uczniów:

od osobistych upodobań,
od punktu widzenia,
od tego, z którą osobą w filmie się solidaryzowali. [\[Wróć 4\]](#)

ZAPIS_w_ZESZYCIE

Relatywizm: uznanie, że wszelkie wartości, normy i oceny są względne. Chodzi o „wartości logiczno-poznawcze” (prawda- fałsz), wartości etyczne (dobro, zło) i wartości estetyczne (piękno, brzydota). [\[Wróć 5\]](#)

PRZYKĄŁD_3

Wartości logiczno-poznawcze: ziemia jest okrągła niezależnie od ludzkich poglądów na ten temat; wartości etyczne (krzywdzenie kogoś jest zawsze złe); wartości estetyczne (kicz nigdy nie jest piękny). Uzależnianie przyjęcia tych prawd od np. upodobań lub okoliczności jest relatywizmem [\[Wróć 6\]](#)

UWAGI_2

Katecheta może także (tam, gdzie widzi potrzebę) zwrócić uwagę na to, do czego zgodnie ze słownikiem wyrazów obcych prowadzi relatywizm teoriopoznawczy i zapytać, która wypowiedź w filmie była agnostyczna i sceptyczna („Widzę tylko czerń i biel”: wyraża niemożność ustalenia koloru), a która wręcz cyniczna („Musimy przestać spierać się na temat nieistotnych rzeczy. Takich jak prawda”). [\[Wróć 7\]](#)

UWAGI_3

Doświadczenie katechetów wskazuje na to, że młodzież dzisiaj ma problem z uznaniem wiary chrześcijańskiej za obiektywnie prawdziwą. Trudno także im przyznać, że Kościół katolicki otrzymał pełnię Objawienia Bożego. Prawdopodobnie będą uczniowie, którzy potwierdzą prawdziwość swojej wiary, ale będą też tacy, którzy powiedzą, że skoro inni ludzie mocno wierzą w to, co głosi ich religia, to dla nich ich wiara jest prawdziwa – tak samo, jak dla nas nasza wiara. [\[Wróć 8\]](#)

NAUCZANIE KOŚCIOŁA_1

- ❖ [...] jedyny Kościół Chrystusowy, który wyznajemy w Symbolu wiary jako jeden, święty, katolicki i apostołski [...] trwa w Kościele katolickim, rządzonym przez następcę Piotra oraz biskupów pozostających z nim we wspólnocie (communio), choć i poza jego organizmem znajdują się liczne pierwiastki uświęcenia i prawdy, które jako właściwe dary Kościoła Chrystusowego nakłaniają do jedności katolickiej (Sobór Watykański II, konst. „Lumen gentium” 8).
- ❖ Kościół uznaje, że inne religie poszukują „po omacku i wśród cielesnych wyobrażeń” Boga nieznanego, ale bliskiego, ponieważ to On daje wszystkim życie, tchnienie i wszystkie rzeczy oraz pragnie, by wszyscy ludzie zostali zbawieni. W ten sposób to wszystko, co znajduje się dobrego i prawdziwego w religiach, Kościół uważa „za przygotowanie do Ewangelii i jako dane im przez Tego, który każdego człowieka oświeca, aby ostatecznie posiadał życie” (KKK 843).
- ❖ Dotyczy to [chodzi zbawienie ludzi przez Chrystusa] nie tylko wiernych chrześcijan, ale także wszystkich ludzi dobrej woli, w których sercu działa w sposób niewidzialny łaska. (Sobór Watykański II, konst. „Gaudium et spes” 22). [\[Wróć 9\]](#)

O_ANKIECIE_1

Ankieta jest dość osobista, ale anonimowa, więc katecheta może zebrać kartki. Warto w domu przeanalizować odpowiedzi uczniów i na następnej lekcji omówić bardzo krótko, jakie tendencje dominowały, a jakich odczuć było mało. [[Wróć 10](#)]
